

Syllabus
Teorie náboženství a rituálu (TNR), 2021-22
vyučující – Mgr. Gabriela Fatková PhD.

Kontakt: gfatkova@ksa.zcu.cz

Konzultační hodiny: (po vzájemné mailové domluvě online)

Cíle:

Kurs je zaměřen na antropologické studium náboženství. Cílem je prozkoumat různé rozměry náboženství včetně sociální, kognitivní a politické funkce. Pozornost bude věnována ritualizovanému jednání a jeho vztahu k náboženství, pohřebním rituálům, mýtů a jejich sociálnímu rozměru.

Výstupy a kompetence:

Studenti vymezi náboženství jako způsob komunikace. Rozpoznají způsoby, jakými lidé skrze náboženství vyjadřují světový názor a své postoje k nadpřirozenému. Identifikují ideologickou funkci náboženství podporující sociální řád na jedné straně a jeho resistantní potenciál vůči politickému systému na straně druhé.

Předpoklady:

Schopnost číst anglicky a využívat elektronické zdroje informací.

Požadavky na studující:

Studující jsou povinni:

- a) Přečíst povinnou literaturu, prokázat znalost literatury na seminářích
 - b) Vypracovat seminární práci, která je postavena na strukturální analýze vybraného mýtu nebo rituálu (může jít o mýtus nebo rituál tuzemský i cizokrajný, důležitá je jeho zevrubná znalost). Studenti provedou strukturální analýzu v intencích Lévi-Strausse. Seminární práce bude mít rozsah 2 000 – 3 000 slov (řádkování 1,5, font 12) + seznam použité literatury (minimálně 6 titulů). Citace prosím formátujte ve stylu časopisu Current Anthropology. Seminární práce bude odevzdána elektronicky nejpozději do 13. 5. 2022 + 13. 5. budou práce také prezentovány na semináři.
 - c) Složit závěrečnou ústní zkoušku, která se bude sestávat ze dvou polovin. V první polovině bude diskutována seminární práce, ve druhé polovině bude student zkoušen z obsahu přednášek, jež koresponduje s otázkou ke státní závěrečné zkoušce v oblasti antropologie náboženství, a seminárních textů k povinné četbě.
- Pro připuštění k závěrečné ústní zkoušce je nutné úspěšně odevzdat seminární práci.
Závěrečná známka v kurzu bude kombinací hodnocení ústní zkoušky a seminární práce.

Metody vyučování:

Přednášky budou probíhat formou přednášky doplněné průběžnými diskuzemi.

Povinná literatura:

Bowie, F. (2008) *Antropologie náboženství*. Praha: Portál.

Durkheim, E. (2002 [1912]) *Elementární formy náboženského života*. Praha: Oikuméne.

Osnova přednášek

1. Týden – Organizační informace

2. Týden – Vymezení náboženství, výklady původu náboženství

povinná literatura:

Bowen, J. R. (2016) [2008] Studying religion through practice. *Religions in practice: An approach to the anthropology of religion.* Routledge, 1-10.

rozšiřující literatura:

Asad, T. (2002) The Construction of Religion as an Anthropological Category, In *A reader in the Anthropology of Religion*, Lambek, M. (ed), Blackwell publishing, 115 – 132.

3. Týden – Posvátné X profánní, funkce náboženství (Geertz)

povinná literatura:

kapitola Perspectives, In D. Hicks (ed.) Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion (2010), Rowman Altamira, 1-18.

rozšiřující literatura:

Durkheim, E. (2002 [1912]) *Elementární formy náboženského života.* Praha: Oikuméne.

Geertz, C. (2000) *Náboženství jako kulturní systém,* In *Interpretace kultur,* Praha: Sociologické nakladatelství, 103-146.

4. Týden – Totemismus, druhy náboženských organizací

povinná literatura:

kapitola Practitioners of the ritual, In D. Hicks (ed.) *Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion (2010),* Rowman Altamira, 133-164.

rozšiřující literatura:

Freud, S. (1997) [1912] *Totem a tabu: o podobnostech v duševním životě divocha a neurotika,* Praha: Psychoanalytické nakladatelství.

5. Týden – Magie, čarodějnictví, „evil eye“ (Evans – Pritchard)

povinná literatura:

Evans-Pritchard, E. E. (1976) The notion of Witchcraft explains Unfortunate Events In *Witchcraft, Oracles and magic among the Azande.* Oxford: Clarendon press, 18-32.

rozšiřující literatura:

kapitola Magic and Witchcraft, In D. Hicks (ed.) *Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion (2010),* Rowman Altamira, 239-262.

6. Týden - Náboženství a mýtus (Lévi-Strauss)

povinná literatura:

Lévi-Strauss, C. (2006) [1958] *Struktura mýtů,* In *Strukturální antropologie,* Praha: Argo, 182-204.

Lévi-Strauss, C. (2006) [1958] *Struktura a dialektika,* In *Strukturální antropologie,* Praha: Argo, 205-212.

rozšiřující literatura:

kapitola Myth, Cosmology and Symbolic Classification, In D. Hicks (ed.) *Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion (2010),* Rowman Altamira, 19-44.

7. Týden – Rituál

povinná literatura:

Geertz, C. (2000) *Rituál a sociální změna: příklad z Jávý*, In *Interpretace kultur*, Praha: Sociologické nakladatelství, 165-194.

rozšiřující literatura:

kapitola *Ritual*, In D. Hicks (ed.) *Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion* (2010), Rowman Altamira, 93-132.

8. Týden – Pohřební rituály, tabu, přechodové rituály

povinná literatura: prezentace – vybrat jeden z textů a odprezentovat na semináři

- 1) Conklin, B.A. (2004) *Thus Are Our Bodies, Thus Was Our Custom. Mortuary Cannibalism in an Amazonian Society*, In D. Hicks (ed.) *Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion*, Rowman Altamira, 182-214.
- 2) Whitaker, W. W. (1999) *The contemporary American Funeral Ritual*. In D. Hicks (ed.) *Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion*, Boston: McGraw-Hill College, 322-328.
- 3) Metclaf, P.; Huntington, R. (2010) *Symbolic association of Death*. In D. Hicks (ed.) *Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion*, Rowman Altamira, 276-285.

rozšiřující literatura:

Metcalf, P.; Huntington, R. (1979) *Celebrations Death: The Anthropology of mortuary ritual*, Cambridge university press.

9. Týden – Velikonoční prázdniny

10. Týden – Náboženství a etika (Weber)

povinná literatura:

Kolbert, E. (2004) *Why work? A hundred years of „The Protestant Ethic*. Newyorker. November, 1-5.

11. Týden - Náboženství a tělesnost

povinná literatura:

Delaney, C. (1994) *Untangling the meanings of hair in Turkish society*. *Anthropological Quarterly*, 64, pp. 159-172.

rozšiřující literatura:

Hirschon (1978) *Open Body/Closed Space: the Transformation of Female Sexuality*, In *Defining Females: the Nature of Women in Society*. Ardener, S (ed), London: Croom Helm, 66-88.
Coakley, S. (1997) *Religion and the Body*, Cambridge university press.
Mascia-Lees, F. E. (2011) *A companion to the anthropology of the body and embodiment*, Wiley-Blackwell.

12. Týden – Nová náboženská hnutí (Cargo kulty a revitalizační hnutí)

povinná literatura:

Baumann, G. (1992) *Ritual implicates 'Other': rereading Durkheim in a plural society*. In D.d. Coppet (ed.) *Understanding rituals*. London: Routledge. 97-116.

rozšiřující literatura:

kapitola *New religious movements*, In D. Hicks (ed.) *Ritual and Belief: Readings in the Anthropology of religion* (2010), Rowman Altamira, 449-498.
Morris, B (2006) *Neopaganism and the New Age Movement*, *Religion and Anthropology: A Critical Introduction*, Cambridge university press, 271-309.